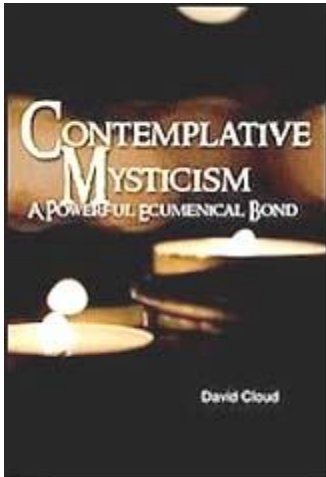

Pierre Teilhard de Chardin

http://www.wayoflife.org/index_files/pierre_teihard_de_chardin.html, 3-10-2012

Alle Schriftaanhalingen komen uit de Statenvertaling (1977 of HSV)
Vertaling, plaatjes en voetnoten door M.V.

Het volgende komt uit het boek CONTEMPLATIVE MYSTICISM: A POWERFUL ECUMENICAL BOND (D.W. Cloud) ISBN 978-1-58318-113-3.

Pierre Teilhard de Chardin (1881-1955) was een Franse filosoof en Jezuïtisch priester die mystieke New Age leringen onderwees. *De Chardin* was niet zijn familienaam maar een Franse aristocratische titel.

Zijn moeder was fervent toegewijd aan de katholieke “heiligen en mystici”, en hij erfde deze passie. Hij ontwikkelde een grote devotie voor de katholieke Maria:

“Thuis had zijn moeder Pierre’s liefde voor ‘de kleine Jezus’ bijgebracht en zijn devotie aangemoedigd voor zowel de kleine Jezus als zijn moeder Maria. ... hij heeft zich plechtig opgedragen aan de

Gezegende Maagd op het Feest van de Onbevleete Ontvangenis. Devotie voor Onze Lieve Vrouw werd diep verankerd in zijn hart, en, in 1895, sloot hij zich aan bij de Broederschap van de Onbevleete Ontvangenis. Door zijn leven heen zou Maria een bijzondere plaats innemen in zijn meditatie en retraites, en hij bleef altijd trouw de rozenkrans reciteren” (Ursula King, *Spirit of Fire: The Life and Vision of Teilhard de Chardin*, pp. 2, 4, 11).

Dit is afgoderij, en het is geen verrassing dat hij aangetrokken werd tot de contemplatieve devotie, tot katholieke afgoden en tot een toewijding aan een pantheïstische¹ God: “het hart van de materie”. Dezelfde bedriegende geesten zitten achter de aanbidding van Maria en de aanbidding van de natuur. Hij schreef later: “De waarheid is dat zelfs op het hoogtepunt van mijn spirituele loopbaan ik me nooit thuis voelde tenzij ondergedompeld in een Oceaan van Materie” (Teilhard, *The Heart of Matter*).

“Zijn innerlijke aangetrokkenheid tot de grote krachten van de natuur, zo diep geworteld in vroegere ervaringen van de kindertijd, werden zo immens sterk dat dit in hem een vibrerend kosmisch bewustzijn deed ontwaken - een ervaring met zo’n intensiteit dat hij goddelijke vibraties voelde lopen door alle dingen. ... wanneer hij zich overgaf ‘aan de omhelzing van het zichtbare en tastbare universum’, leerde hij de hand van God te voelen. En toen hij zag ‘als in extase, dat ik door alles van de natuur ondergedompeld werd in God’, werd hij ten volle bewust van een diepe pantheïstische² en mystieke geneigdheid in hem. Dit vibrerende gevoel van een sterk natuurmysticisme zou hem zijn hele leven bijblijven” (Ursula King, *Spirit of Fire*, pp. 19, 20).

Hij schreef zelfs een loflied voor de materie:

¹ Pantheïsme [Grieks *pan* = geheel + Gr. *en* = in + Gr. *theos* = god] is de zienswijze dat God immanent [= lett. “er in blijvend”] is in het gehele universum, dat het universum een deel is van God en dat God de drijvende kracht is in het universum. In tegenstelling tot pantheïsme, betekent pantheïsme niet dat het universum synoniem is met God. (Wiki).

² Pantheïsme (Grieks: *pan* = alles + *theos* = God) is een levensovertuiging die ervan uitgaat dat alles (en iedereen) goddelijk is. Het goddelijke is immanent en alomvattend; universum, natuur en God zijn identiek. In de meest strikte zin betekent het: gelijkstelling van God aan de wereld en al het bestaande. (Wiki).

“Gezegend zij u, ruwe materie, barre grond, onverzettelijke rots .. Gezegend zij u, gevaarlijke materie, gewelddadige zee, ontombare passie. ... Ik zeg u, materie, en u juich ik toe ... als u zich aan mij openbaart vandaag in uw totaliteit en ware natuur”.

Hij drukte zijn pantheïstische visie als volgt uit:

“Er is een gemeenschap met God, en een gemeenschap met de aarde, en een gemeenschap met God door de aarde” (Teilhard, *Cosmic Life*, 1916).

Teilhard was opgeleid door de Jezuïeten vanaf zijn 11 jaar, en werd tot priester gewijd in 1911.

Er wordt op een positieve manier naar hem verwezen door velen binnen de contemplatieve beweging. In de inleiding van zijn editie van *The Cloud of Unknowing*, verwijst William Johnston naar “de dynamische benadering van Teilhard de Chardin”, en noemt deze “bijbels”. Richard Foster sluit een hoofdstuk in van Teilhard in zijn boek *Spiritual Disciplines*. Larry Crabb beveelt Teilhard’s boek *The Divine Milieu* aan. Brennan Manning citeert met sympathie uit Teilhard. John Michael Talbot zegt: “Teilhard de Chardin deed een baanbrekend werk met zijn Kosmische Christus, en zorgde voor een revolutionair huwelijk tussen wetenschap en mysticisme” (*Come to the Quiet*, p. 95). John Yungblut combineerde christelijke contemplatie met Jungiaanse psychologie en Teilhard’s doctrine over de evolutie van het universum. Bret McCracken, in *Hipster Christianity*, zegt dat emerging [→ emerging church movement] christenen zich identificeren met Teilhard (p. 98).

De belangrijkste werken van Teilhard zijn *The Phenomenon of Man* (1955), *The Divine Milieu* (1957), *The Future of Man* (1959), *Human Energy* (1962), *The Activation of Energy* (1963), *Hymn of the Universe* (1964), en *Christianity and Evolution* (1969).³

Teilhard was “een belangrijk voorstander van *orthogenesis*, het idee dat evolutie optreedt op een gestuurde, doelgedreven manier” (“Pierre Teilhard de Chardin”, *Wikipedia*). Hij noemde het “heilige evolutie”. Hij geloofde niet in blinde naturalistische evolutie zoals Darwin of Huxley, maar in evolutie als een instrument door “God” gebruikt om het universum te creëren en te volvoeren. Hij beschreef “heilige evolutie” als volgt:

“In waarheid is het God, en God alleen wiens Geest de hele massa van het universum doet gisten. ... Het feit is dat schepping nooit is gestopt. De creatieve daad is één enorme, voortdurende gesticulatie, uitgesmeerd over de totaliteit van tijd. Ze is nog steeds bezig” (*The Mystical Milieu*, 1917).

Dit is een schaamteloze ontkenning van de bijbelse leer dat God hemel en aarde maakte in zes dagen van “avonden en morgens” en dat Hij na de schepping rustte op de zevende dag.

Teilhard’s zienswijzen over evolutie werden beïnvloed door studies aan het Museum van Nationale Geschiedenis in Parijs en door de evolutionisten Henri Bergson en Theodosius Dobzhansky. *The New York Times* van 19 maart 1937 beschreef Teilhard als “de Jezuïet die beweerde dat de mens afstamde van apen”. Teilhard werkte research uit over ’s mensen evolutie, en maakte uitgebreide paleontologische⁴ exploraties in China en elders. Hij was een van de ontdekkers van de Pekingmens in China, en hij hielp met het uitgraven van de grindput in Engeland waar de Piltdownmens werd ontdekt, beiden veronderstelde “ontbrekende schakels” tussen mens en aap. De Piltdownmens werd ontmaskerd in 1953 als een moedwillige vervalsing die bestond uit een kaaksbeen van een orang-oetan en de schedel van een mens. De rol van Teilhard in de hoax is niet geweten.

Een van Teilhard’s wetenschappelijke collega’s was Julian Huxley, die Teilhard’s geschriften hielp promoten en het voorwoord schreef van de 1959-editie van *The Phenomenon of Man*. Julian was de kleinzoon van de eerloze Thomas Huxley (1825-1893), de vriend van Charles Darwin die darwinaanse evolutie inzette in een campagne tegen God. Julian was op zijn beurt een fervente evolutionist. Hij ontwikkelde de “moderne synthese”, de eengemaakte vorm van evolutieleer die geaccepteerd wordt door de grote meerderheid van biologen en die evolutie door natuurlijke selectie veeleer tot feit verklaart dan een theorie, bewegend dat ze consistent is met alle moderne “wetenschappelijke” bevindingen op elk gebied van de biologie. Julian was een atheïstische humanist, de eerste di-

---

³ De meeste werken werden jaren eerder geschreven maar Teilhard’s kerkelijke orde verbood hem om ze te publiceren wegens hun controversiële natuur. (Wiki).

⁴ Paleontologie is de studie van prehistorische levensvormen door het onderzoek van fossielen.

recteur van UNESCO, een stichtend lid van het World Wildlife Fund, en een voorstander van menselijke bevolkingscontrole. Julian's broer, Aldous, was een hindoe-mysticus die beweerde verlichting gevonden te hebben door middel van drugs.

Teilhard onderwees dat God het bewustzijn van het universum is, dat alles één is, en dat alles evolueert tot grotere en grotere verlichting naar een ultiem punt van volmaaktheid toe. Hij noemde deze volmaaktheid CHRISTUS, DE GEEST VAN DE AARDE, en HET OMEGAPUNT. Teilhard sprak veel over Christus, maar zijn Christus was niet de Christus van de Bijbel.

New Ager Brian Swimme, een Teilhard-discipel, zegt:

“Men kan zijn gedachte eenvoudig samenvatten en zeggen dat het universum begint met materie, die zich ontwikkelt tot leven, zich ontwikkelt tot gedachte, zich ontwikkelt tot God. Dat is zijn hele visie. Nu, blijkbaar is deze God die zich ontwikkelt niet te begrijpen alsof God zich ontwikkelt uit materie. God is aanwezig van bij het begin, maar in een *impliciete* vorm, en het universum volbrengt het grote werk van het *expliciet* maken van de godheid” (Susan Bridle, “The Divinization of the Cosmos: An Interview with Brian Swimme on Pierre Teilhard de Chardin”, <http://www.wie.org/j19/teilhard.asp?page=2>).

Teilhard schreef:

“Bij alles om ons heen, links en rechts, vóór en achter, boven en onder, moeten we slechts een klein beetje verder gaan dan de grens van sensibele verschijnselen om te zien dat het goddelijke opwelt en zich er doorheen laat zien. Maar het is niet enkel nabij ons, vóór ons, dat de goddelijke tegenwoordigheid zichzelf heeft onthuld. Ze ontsprong universeel, en we vinden ons erdoor zo omringd en zo aan de grond genageld, dat er geen plaats over is om neer te vallen en het goddelijke te aanbidden, zelfs niet binnenin onszelf. Door middel van alle gecreëerde dingen, zonder uitzondering, bestormt, doordringt en kneedt het goddelijke ons. Wij beeldden het ons in als afstandelijk en onbereikbaar, terwijl we in feite ondergedompeld leven in haar brandende lagen” (*The Divine Milieu*).

Dit is niet de transcendent⁵ Schepper God van de Bijbel, maar de monistische God van het hindoeïsme. Teilhard beschreef zichzelf als een pantheïst.

“Wat ik voorstel te doen is de kloof verkleinen tussen pantheïsme en Christendom door naar buiten te brengen wat men zou kunnen noemen de christelijke ziel van het pantheïsme, van het pantheïstische aspect van het Christendom” (*Christianity and Evolution*, p. 56).

“Nu realiseer ik me dat volgens het model van de vleesgeworden God die het Christendom aan mij onthult, ik slechts gered kan worden door één te worden met het universum. Ook daardoor zijn mijn diepste pantheïstische aspiraties bevredigd” (*Christianity and Evolution*, p. 128).

Voor Teilhard constitueren⁶ alle menselijke zielen de “ziel van de wereld” welke evolueert naar de “ultieme convergentie⁷ en volmaaktheid van Omega en de Christus” (Anne Bancroft, *Twentieth-Century Mystics*, p. 55). Dus, de mens maakt deel uit van het goddelijke en zal er uiteindelijk in opgaan. Hij noemde de evolutietheorie de Wet van Complexiteit, bewegend dat het Omega Punt het universum naar zichzelf toe trekt zodat het geleid wordt naar nog hogere staten van bewustzijn. Hij beschreef het Omega Punt als een goddelijk persoonlijk intellectueel wezen buiten het raamwerk van evolutie en dat de evolutie leidt.

Teilhard ontkende elke belangrijke doctrine van de Bijbel. Hij ontkende de transcendent en heilige Schepper God, Satan, de zondeval van de mens, de unieke goddelijkheid van Jezus, de plaatsvervangende verzoening, de lichamelijke opstanding en verlossing door persoonlijk geloof in Jezus Christus.

Van Adam schreef hij:

“Er is een tweevoudige en ernstige moeilijkheid aan het behouden van de voormalige voorstelling van de zondeval. Het kan misschien zo uitgedrukt worden: ‘Hoe meer we het verleden opnieuw tot

---

⁵ Transcendent: De grens van de zintuiglijke waarneming te boven gaand (Van Dale).

⁶ Constutueren: instellen, vormen, stichten (Van Dale).

⁷ Convergentie: samenkomst in één punt (Van Dale).

leven brengen door middel van wetenschap, hoe minder wij Adam en het aardse paradijs kunnen accommoderen” (“Note on Some Possible Historical Representations of Original Sin”, 1922).

Teilhard onderwees dat evolutie vooruit is gegaan in drie fases: de geosfeer, de biosfeer en de noösfeer. De geosfeer (levenloze materie) werd eerst gevormd, gevolgd door de biosfeer (biologisch leven). De NOÖSFEER is de “sfeer van de menselijke gedachte” of het “collectieve bewustzijn” dat verondersteld wordt te evolueren naar volmaaktheid. “Het is als een denkend omhulsel⁸ van de aarde waar alle mensen deel van uitmaken. Allen dragen daartoe bij door hun denken, voelen, in verbinding staan en op elkaar inwerken, en boven alles, door hun krachten van liefde” (King, *Spirit of Fire*, p. 88). Moderne technologische verwezenlijkingen zoals het internet, worden door velen aanzien als een vervulling van deze evolutionaire sprong. Teilhard noemde de vroege computers van Berkeley en Harvard “het laatste woord in systematisatie na het laatste woord in energie” (King, p. 214). “Volgens het boek van Tom Wolfe *Hooking Up* (2000), beïnvloedden de leringen van Teilhard de Chardin vele ingenieurs die de scheppers waren van Silicon Valley in Californië” (“Pierre Teilhard”, *Wikipedia*). Lyndon LaRouche, die opkwam voor het VS presidentschap, baseerde zijn politieke theorieën op het belang van de noösfeer in de menselijke ontwikkeling.

In *The Phenomenon of Man* (1968) beweerde Teilhard dat de mensheid op de rand staat van een evolutionaire sprong in bewustzijn, gelijk aan wat zagezegd bereikt werd toen de mens opstond uit het dierenrijk.

“Helemaal rondom ons, tastbaar en materieel, vermenigvuldigt het denkende omhulsel van de Aarde -- de Noösfeer -- zijn interne vezels en verstevigt het zijn netwerk; en simultaan stijgt zijn interne temperatuur, en hiermee zijn psychische⁹ potentieel” (Teilhard, *The Planetization of Mankind*).

Hij “geloofde dat het nieuwe bewustzijn overeen zou komen met mystieke verlichting, omdat het waarschijnlijk collectieve en kosmische elementen zou bezitten die het effect zouden hebben dat individuen dichter tot God worden getrokken” (*The Aquarian Guide to the New Age*). New Agers zoals Barbara Hubbard hebben deze leer vastgegrepen als fundamenteel voor hun agenda.

Hij geloofde dat “een nieuw mysticisme zich ontwikkelt waar religie en wetenschap elkaar wederzijds kunnen bezielen en transformeren (King, *Spirit of Fire*, p. 176). **Dit is exact wat gebeurt in de “intelligent design” beweging.** Vele wetenschappers erkennen dat naturalistische principes alleen het leven niet kunnen verklaren, maar zij blijven niettemin de Almachtige Schep- per-God van de Bijbel afwijzen. In Zijn plaats postuleren¹⁰ zij een soort van New Age hogere kracht. Bijvoorbeeld, Francis Collins, directeur van het Human Genome Project, zegt:

“Ik ben een wetenschapper die gelooft dat de middelen van de wetenschap de weg zijn om de natuurlijke wereld te begrijpen en men moet hierover streng zijn. Maar ik geloof ook in een persoonlijke God. Ik vind dat de wetenschappelijke wereldbeschouwing en de spirituele wereldbeschouwing geheel complementair¹¹ zijn. En ik vind het erg wonderlijk op een gegeven dag in staat te zijn beide wereldbeschouwingen in mijn leven te hebben, omdat de ene de andere verlicht” (video presentation at the American Museum of Natural History’s Spitzer Hall of Human Origins).

Dit kan naar “religie” toe respectvol klinken, maar in feite is het een onbeschaamde verwerping van de Bijbel, omdat de Bijbel niet enkel over “religieuze dingen” spreekt. De Bijbel begint met een duidelijk verslag over hoe het universum werd gemaakt, en laat dit niet aan “de wetenschap” over. En als de Bijbel verkeerd is met betrekking tot het materiële universum dan is er geen reden te geloven dat hij juist is met betrekking tot al het andere, en dan is er geen reden de leringen van de Bijbel te “respecteren” met betrekking tot enig ander onderwerp. (Zie “Darwinian Gods”, een hoofdstuk in het boek *Seeing the Non-existent: Evolution’s Myths and Hoaxes*, verkrijgbaar bij Way of Life Literature).

Teilhard zei:

---

⁸ Eng. envelope.

⁹ Eng. psychic: psychisch, geestelijk, paranormaal, bovennatuurlijk, mediamiek.

¹⁰ Postuleren: voorop stellen.

¹¹ Complementair: aanvullend.

“De uitkomst van de wereld, de poorten van de toekomst en de ingang tot de supermens -- deze worden niet opengegooid voor enkele geprivilegieerden, noch voor een uitverkoren volk tot exclusie van alle anderen. Ze zullen enkel opengaan ter bevordering van allen samen, in een richting waarin allen samen voltooiing kunnen vinden in een spirituele renovatie van de aarde” (*The Phenomenon of Man*, p. 245).

Dit is het New Age thema dat de wereld zijn nieuw niveau van evolutionaire transformatie moet bereiken en dat zij die dit tegenstaan vijanden zijn van wereldvrede en zegen. Dit roept de New Age technieken voor de geest van het bouwen van gemeenschap middels dialoog en religieuze tolerantie.

Teilhard was een mysticus en beschreef zijn meditatiepraktijk als “afdalen in mijn binnenste zelf, tot de diepe afgrond” (*The Divine Milieu*, p. 76). Hij zei: “Bij elke stap van de afdaling werd er een nieuwe persoon onthuld binnenin mij van wiens naam ik niet langer zeker was, en die me niet langer gehoorzaamde”. Aan het eind van de trip ontdekte hij “een bodemloze afgrond aan mijn voeten”.

Dit is een luide waarschuwing voor hen die oren hebben om te horen. Ofschoon de mysticus gelooft dat hij contact heeft met licht een waarheid middels contemplatieve praktijken, komt hij in feite in gemeenschap met de duisternis en de demonen. Wie waren deze “personen” die onderscheiden waren van Teilhard zelf en die hem niet gehoorzaamden? Vanuit bijbels perspectief zou wij moeten concluderen dat de man communiceerde met demonen.

Teilhard zei dat hij zijn leven lang geleid werd door een geest.

“Sedert mijn kinderjaren was er een raadselachtige kracht die me voortdreef” (Teilhard, *The Heart of the Matter*, 1979, p. 53).

Het was deze “raadselachtige kracht” die Teilhard ertoe leidde de Christus van de Bijbel af te wijzen.

Teilhard zei dat mysticisme het hart is van ware religie, en mysticisme is een pantheïstisch geloof in de eenheid van het universum.

“Zonder mysticisme kan er geen succesvolle religie bestaan, en er kan geen goed gefundeerd mysticisme zijn los van geloof in een bepaalde eenmaking van het universum” (“The Road of the West: To a New Mysticism”, geciteerd uit Ursula King, *Spirit of Fire*, p. 141).

Hij geloofde dat dit nieuw mysticisme een nieuwe religie zou creëren:

“Men zou kunnen zeggen dat een tot dusver ongekende vorm van religie -- een die niemand tot dusver zich heeft kunnen voorstellen of beschrijven, wegens het ontbreken van een universum dat groot genoeg en voldoende georganiseerd is om ze te bevatten -- aan het uitbotten is in het hart van de moderne mens, vanuit een zaadje dat gezaaid werd door het idee van evolutie. ... Ver van geschokt te worden in mijn geloof door zulke revolutie, is het met een onbedwingbare hoop dat ik de onvermijdelijke opkomst van dit nieuw mysticisme verwelkom en dat ik anticipeer¹² op haar even onvermijdelijke triomf” (“The Stuff of the Universe”).

Het is niet verwonderlijk dat Teilhard aangetrokken werd door het hindoeïsme. In kwesties van vergelijkbaar mysticisme “gaf hij de grootste aandacht aan het Indische monisme en Vedanta” (King, p. 188).

In 1947 publiceerde hij “The Spiritual Contribution of the Far East” waarin hij zich een “samenvloeiing van Oost en West” voorstelde. Hij promoveerde het World Congress of Faiths en hun syncretistische benadering van religie als het pad naar wereldvrede en welvaart. Hij zag deze beweging als “onontbeerlijk voor de toekomstige evolutie van de mensheid” (King, pp. 189, 190).

We kunnen zien dat Teilhard op hetzelfde pad neerwaarts werd geleid als Thomas Merton.

Teilhard was de geschriften van Carl Jung erkentelijk, “waarmee zijn eigen gedachten iets gemeenschappelijks hadden” (King, p. 213). Dit is veelzeggend, vermits Jung zijn hele leven lang geleid werd door geestelijke gidsen. (Zie *The New Age Tower of Babel*).

---

¹² Anticiperen op: vanuit een bepaalde verwachting handelen (Van Dale).

Teilhard zag Rome als zijnde essentieel voor de menselijke evolutie. Hij geloofde dat “een van de polen door Rome passeert, de hoogste pool van opklimming van wat ik in mijn jargon ‘hominization’ noem” (*Letters from a Traveler*, 1962, p. 299). Dit is in harmonie met de bijbelse beschrijving van Rome, de stad op de zeven bergen, de stad die dronken was van het bloed van de heiligen, het “Geheimenis, het grote Babylon”, de eindtijdse incarnatie van het oude afgodische Babylon dat zich zal verenigen met de Antichrist tijdens zijn korte bewind (Openbaring 17).

Teilhard was een groot supporter van de Verenigde Naties, een andere steunpilaar van de New Age Toren van Babel. Hij schreef verschillende papers voor de UNESCO. Hij deed aan Julian Huxley een voorstel met betrekking tot een “instituut voor de studie van menselijke zelf-evolutie”. (Zie *The New Age Tower of Babel*, verkrijgbaar bij Way of Life Literature - www.wayoflife.org).

Enkele dagen voordat hij stierf zei Teilhard: “Als mijn leven niet verkeerd is geweest, dan smeed ik God me toe te staan te sterven op Paaszondag”, en dat is ook precies gebeurd, op Pasen 10 april 1955 (“Pierre Teilhard de Chardin”, *Cambridge Encyclopedia*).

Dit moet er ons aan herinneren dat “tekenen” geen zekere bewijzen zijn voor waarheid. De Bijbel is de enige gezagsbron om te onderscheiden of iets juist of verkeerd is, en de Bijbel veroordeelt Teilhard's geloofspunten. De vervulling van 10.000 tekenen kan niets recht maken wat de Bijbel veroordeelt als zijnde krom.

Het is veelzeggend dat Teilhard ernstige twijfels had over zijn eigen geloofspunten. Hij schreef:

“Hoe kan het zijn dat ‘wanneer ik van de berg afdaal’ en ondanks het heerlijke visioen, dat ik nog steeds vasthoud, ik toch vind dat ik zo weinig een beter mens ben geworden, zo weinig in vrede leef, zo onbekwaam ben om uitdrukking te geven aan mijn handelingen, om dus adequaat met anderen de wonderlijke eenheid over te brengen waarmee ik me omgeven voel? **Is er, in feite, een Universele Christus, is er een Goddelijk Milieu? Of ben ik toch gewoon de dupe van een luchtspiegeling in mijn eigen geest? Ik stel me dikwijls deze vraag**” (*The Heart of the Matter*, 1978, pp. 99, 100).

Teilhard's doctrine ging in tegen zijn katholieke superieuren, tijdens zijn leven, maar hij werd gerehabiliteerd door paus Johannes XXIII, dezelfde paus die het Tweede Vaticaans Concilie bijeenriep dat een significante toename markeerde in het eindtijdse oecumenisme en de intergeloofsdialoog. Teilhard werd ook gepromoot door paus Johannes Paulus II. Op de voorpagina van *l'Osservatore Romano*, de Vaticaanse krant, stelde kardinaal Cassoroli dat Teilhard “het getuigenis was van het coherent leven van een man die beheerst was door Christus in de diepten van zijn ziel”. Cassoroli zei dat Teilhard “bezorgd was over het honoreren van zowel geloof als rede, en anticeerde op het verzoek van Johannes Paulus II: ‘Wees niet bang, open, open wijd voor Christus de deuren van de immense domeinen van cultuur, beschaving en vooruitgang’” (10 juni 1981).

Teilhard's geschriften hebben een grote invloed uitgeoefend binnen katholicisme én protestantisme.

Hierna enkele andere citaten van Teilhard:

“Het Kruis staat nog steeds overeind ... Maar dit is op één voorwaarde, en slechts één: dat het zich uitbreidt tot de dimensies van een New Age, en ermee ophoudt zich aan ons te presenteren als voorname (of zelfs exclusief) als het teken van een overwinning over zonde” (*Christianity and Evolution*, pp. 219-220).

“Ik geloof dat de Messias die wij verwachten, en die wij allemaal zonder enige twijfel verwachten, de universele Christus is; dat is te zeggen, de Christus van evolutie” (*Christianity and Evolution*, p. 95).

“Het Tijdperk van de Naties is verleden tijd. De taak vóór ons, als we niet vergaan, is de Aarde uit te bouwen”.

“We hebben een zijweg bereikt in menselijke evolutie waar de enige weg die voorwaarts leidt naar een gemeenschappelijke passie gaat. ... Doorgaan met het plaatsnemen van onze hoop in een sociale orde, bereikt door extern geweld, zou gewoon bijdragen tot het opgeven van alle hoop voor het tot zijn limieten voeren van de Geest van de Aarde”.

“Onze plicht, als mannen en vrouwen, is voort te gaan alsof er geen grenzen bestaan voor onze bekwaamheid. Wij zijn collaborateurs in schepping”.

“Liefde alleen kan levende wezens verenigen om ze te vervolledigen en te vervullen ... want dit verenigt hen door middel van wat het diepst in henzelf is. Alles wat we nodig hebben is dat we onze bekwaamheid veronderstellen om ontwikkeling lief te hebben totdat dit de totaliteit van de mensen en de aarde omvat”.

“Op een dag, na het beheersen van winden, golven, getijden en graviteit, zullen we de energie van liefde inspannen; en voor de tweede keer in de geschiedenis van de wereld, zal de mens het vuur ontdekt hebben”.

“Wij zijn toch één, u en ik. Samen lijden we, samen bestaan we, en voor altijd zullen we elkeen creëren”.

“U bent geen menselijk wezen op zoek naar spirituele ervaring. U bent een spiritueel wezen dat ondergedompeld wordt in een menselijke ervaring”.

“We hoeven enkel te geloven. En hoe meer bedreigend en onherleidbaar de werkelijkheid zich voordoet, hoe krachtiger we moeten geloven. Daarna, beetje bij beetje, zullen we de universele afschuwelijkheid zich zien ontspannen, lachen naar ons, en ons daarna in zijn meer dan menselijke armen nemen”.

“De mens ontdekt dat *hij niets anders is dan evolutie die bewust wordt van zichzelf*” (*The Phenomenon of Man*, p. 221).

“De uitkomst van de wereld, de poorten van de toekomst en de ingang tot de supermens -- deze worden niet opengegooid voor enkelen van de geprivilegieerden, noch voor een uitverkoren volk tot exclusie van alle anderen. Ze zullen enkel opengaan ter bevordering van *allen samen*, in een richting waarin allen samen voltooiing kunnen vinden in een spirituele renovatie van de aarde” (*The Phenomenon of Man*, p. 245).

“Hoe ik ... ertoe opgeroepen heb ... om sommigen te bevelen geen andere leer te onderwijzen, zich ook niet bezig te houden met **verzinsels** ...” (1 Timotheüs 1:3-4)

“Maar verwerp de onheilige en onzinnige **verzinsels**” (1 Timotheüs 4:7)

“Ze zullen hun gehoor van de waarheid afkeren en zich keren tot **verzinsels**” (2 Timotheüs 4:4)

“Want wij zijn geen **kunstig bedachte verzinsels** gevolgd ...” (2 Petrus 1:16)